

PULA IMVULA

GROWING FOOD • PEOPLE • PROSPERITY

KORANTA YA GRAIN SA YA BAHLAHISI BA NTSENG BA HOLA

Thatswana e nngwe le e nngwe ya modula e bontsha kgonahalo ya sego sa poone. Popelo ena ya modula ke moo modula o tumanehang teng.

Kgasø ya modula e molemo haholo bakeng sa tlhahiso ya dijalo

NAKO YA KGASO YA MODULA KE E NNGWE YA DINAKO TSA BOHLOKWA KA HO FETISA BAKENG SA KGOLO YA SEMELA SA POONE. KA NAKO ENA MOSEBETSI WA TLHOPHISO O SE O ENTSWE. NAKONG YA PONAHALO YA MODULA MAEMO A LEHODIMO A BOHLOKWA HAHOLO. PULA E NGATA HO FETA TEKANO, MOTJHESO O PHAHAMENG HAHOLO KAPA YONA KOMELLO DI TLA SITISA KGASO E TSHWANEHANG YA MODULA, E LENG E HLOKEHANG HAHOLO BAKENG SA TLHAHISO E ATLEHILENG KA HO FETISA.

NAKO YA KGASO YA MODULA

Kgato ya ho etsa dipalesa tsa semela sa poon eke nako ya bohlokwa haholo tlhahisong ya koro.

Dikgato tse latelang ke tsa bohlokwa haholo bakeng sa tshebetso ya kgaso ya modula:

- Mefuta e mengata e fapaneng ya poone e hlhisa tjakatsa le silica ka nako e batla e tshwana. Nakong e tlwaelehileng ya bohare ba letsatsi la lehlabula, nako eo modula o hasanang haholo ka yona e etsahala nakong ya hoseng pakeng tsa 9:00 le 11:00, e latelwa ke mokgahlelo wa bobedi wa kgaso ya modula hamorao thapama.
- Kgasø ena ya modula e qala bohareng ba sehlahlana sa modula ebe e tla nama hamorao ho kupetsa sehlahlana seo sohle sa modula.
- Dikarolwana tseo tsa modula di hlhisa ke dianthere, moo e nngwe le e nngwe ya tsona e nang le palo e ngata ya dikarolwana tsa modula. Dianthere di a bula ebe jwale dikarolwana tsa modula di tswa di qhalana le ho hasana ka ntle.
- Modula o bobebe ebile o ka hasanywa ke moyo o matla ho a fihla dibakeng tse hole. Ho hasanywa ha modula ha se ketsahalo e tswelang pele ka mehla. E a emisa ha sehlahlana se le le mongobo haholo kapa se omeletse haholo ebe e tla qala hape ha maemo a thempheretjha a boetse a lokile.

Kgaso ya modula...

Sehlahlana sena se jere modula.

Mokotlana wa modula o tshwere dikarolwana tse nyenyane tsa modula.

Sehlahlana sena se hlahella ka hodimo ho semela sa poone.

- E ka ba hanyenyane kapa ho se be le kgaso ya modula ho hang ha se-hlahlana sa modula se le mongobo, ka tsela e jwalo ha ho na monyetla o mokaalo wa hore modula o ka hasanya silika nakong ya dipula.
- Disilika di kupreditswe ke meriri e boreledi, e kgomarelang e sebetsang ho amohela le ho tiisa dikarowlana tsa dikotolwana tsa modula. Kotolvana ya modula e dula e ka sebetsa nako e ka bang dihora tse 18 ho isa tse 24 feela mme kotolwana ya modula e qalella ho hola ka hara tjhupu ya modula ho ya tlase ho kanale ya silika nakong ya metsotsotso ya ho kopana le silika.
- Tjhupu ya modula e mela ho a fihla ho bolelele ba silika ebe e kena ka hara semela sa palesa e tshehadi (ovule) nakong ya dihora tse 12 ho isa ho tse 28.
- Lekala le hotseng hantle ka bottlalo la tsebe le lokela ho ba le diovule tse 750 ho isa ho tse 1 000 (diqo tse ka bang teng) tseo seqo ka seng se ka hlahisang silika.
- Disilika tse haufi le tsebe di hlaha pele mme tse leng ka hodimo kappa qetellong tsona di hlaha qetellong. Nakong ya maemo a lokileng, disilika tsohle di tla hlaha mme ebe di loketse ho hasanya modula nakong ya matsatsi a mararo ho isa a mahlano. Hona hangata ho hlahisa nako e lekaneng bakeng sa ho hlahisa silika yohle pele kgaso ya modula e ka emisa.
- Sehlahlana ka seng sa modula se na le bongata ba dikotolwana tse bongata ba dimiliyone tse pedi kapa ho feta tsa modula e leng tse bolelang bonyane dikarowlana tsa modula tse 2 000 bakeng sa silika ka nngwe ya lekala la tsebe.
- Dikgaello tsa modula ke bothata tlasa maemo a motjheso o mongata le komello; di ka boela tsa etsahala masimong a itlhahisang ka tlahiso e sa totobalang e mpang e totobala hamorao ho dimela tse itseng. ■

Mekotlana ya modula e petsoha ho buloha e le ho theolela modula ona hodima sehlahlana sa diqo tsa poone tse mona ka tlase.

JENNY MATHEWS,
SETSEBI LE MORUPELLI WA
BOLAODI LE NTSHETSOPELE

LENTSWE LA...

Liana Stroebel

TEMO KE O MONG WA MESEBETSI E THATA EMPA YA BOHLOKWA KA HO FETISISA LEFATSHENG. HO BATLEHA MOTHY YA IKGETHILENG KA HO QOLLEHA HO BA MOLEMI YA LOKILENG YA HLWAHLWA. HO RATA HO BA KA NTLE KAPA HONA HO LOKISA DINTHO HA HO SA LEKANE E LE KA NNTE! MOLEMI WA SEBELE E LOLELA HO BA ‘MAKGONATSOHLE, MATHULAHOHLE KAPA MATSEBATSOHLE’.

Erekaha tsebo e le matla, hob a le diqeto tse theilweng tsebong, o lokela ho ba le dintlha tse nepahetseng tse amanang le polasi ya hao ka bottlalo tse kang dithuto tsa temo, bophelo ba dimela, peo, dikhemikhale, monontsha, metjhini, ho etsa bajete, tsamaiso ya ditjhelete, lekgetho, meberaka, tsamaiso ya basebetsi, motjheso le mohatsela le tse ding tse ngata. Ha re bueng nnete feela, ho na le borapolasi ba mmalwa lefatsheng ba nang le tsebo ya dintho tsena tsohle.

Leha ho le jwalo, ho hlokomela le ho tseba matla le bofokodi ba hao ke ntho ya bohlokwa haholo. Ho ba motlotlo haholo ho feta tekano e ka ba sera se seholo sa hao.

Ho fumane katileho, ho molemo hore o ikatametse ho batho ba nang le tsebo ya dintho tse ngata tseo wena o se nang tsebo ya tsona hakaalo. Sebedisa nako ya hao bakeng sa ho theha dikamano tse tshwarellang tsa nako e telele tse nang le dikgothaletso tsa seprofeshenale le bafani ba ditshebeletso, boradikoporasi le baamehi ba tshephalang ba indasteri ba nang le rekoto e matla.

Kamehla o ikemisetse ho sebedisa bona batho bao e le baahisani kapa bathusi ba hao kgwebong kappa bahwebisani ba haufi le wena sebakeng sa heno. Tseba hore molemi e mong le e mong ya atlehileng o ntse a tshepile dikeletso tsa bathusi bana ba hae kgwebong ya indasteri!

Ha e le mona re se re le boharenq ba seholo sa temo, ke le lakaletsya mahlohonolo ohle! Haeba le koba dihlooho tsa lona, le sebetsa ka thata, etsang ho nepahetseng ka nako e nepahetseng, mathata a tlahiso e atlehileng e tla ba katileho ho lona.

Latela keletso ya sebapadi se hlwahlwia se ipabotseng ka papadi ya kolofo mona Afrika Borwa e leng Gary Player: ‘Ha o sebetsa ka matla haholwanyane, o tla hlohonolofala haholwanyane’. ■

Ho etsa moralo wa temo ka ho ngola ho balka kattleho

HO ETSA MORALO KE TSHEBETSO YA HO LOKISETSA BOKAMOSO. HANTLENTLE KE HONA HO ETSA TEMO KA 'HODIMA PAMPIRI' E LE HA O LOKISETSA BOKAMOSO BAKENG SA TSHEBETSO YA HAO YA TEMO HODIMA PAMPIRI E LE HO BONA DIPHETHO TSEO O KA DI FIHELLANG.

Haeba o sa kgotsofala ka maemo a hao a hona jwale le tsona diphetho, ho etsa ntho yona eo ha ho na fetola boemo ba hao. Ho etsa moralo bakeng sa sehla se latelang sa temo ka tsela e jwalo ho lokela ho qala ka potso ena: Hobaneng ha ke etsa seo ke se etsang mme na ho ka etswa ka tsela e betere? Ka bomadimabe ha hon a karabo e otloholileng. Haeba o bapisa karabo ya hao le tlhaho kamoo e leng ka teng, o tla ba le hona ho etsa qeto hore na o ntse o le motjheng o lokileng kapa mohlomong o lokela ho boela o nahaniaisa mekgwa e meng hape na.

ETSA QETO

Qeto ya hore o lokela ho hlahisa eng e thehwa ke:

- Dijalo tseo ha jwale di jetsweng masimong.
- Diqeto tsa ho fetofetola dijalo.
- Ditekanyo tsa phaello e ka fumanehang ya mefuta e fapaneng ya dijalo tse ka hlahiswang.

Bokgoni ba nnete ba mefuta e fapaneng ya dijalo bo thehwa ke bokgoni ba masimo a fapaneng esita le se ensweng sehleng se fetileng sa temo se atlehileng le se sa atlehang. Tshimo ka nngwe e lokela ho etsiswa moralo ho ya ka dijalo le bokgoni le se neng se jetswe moo tshimong, dithibelalehola tse sebedisitsweng le hore ke dijalo dife tse ka jalwang.

Qeto ho ya ka phetolo ya dijalo e lokela ho etswa. Hona ho molemo e le ho kgona ho lekany hore ke tjhelete e kae e tla hlokeha ho kgona ho hlahisa dijalo tsa selemo se latelang sa temo. Hona ho bohlokwa haholo hobane tjhelete e lokela ho ba teng pele selemo sa tlhahiso se qala. Tlhahiso e qala ka Phupu ka hore tshimo ya pele e hlahlojwe, ho nkuwe disampole tsa mobu le ho sebedisa kalaka.

Bahlahisi ba bangata ba tla re ha ho kgonehe empa bahlahisi ba atlehang ba etsa jwalo selemo le selemo. Kamehla ba tshwere nako, ba na le tlhahiso e atlehileng ka ho fetisia esita le phaello e phahameng ka ho fetisia.

DITSHENYEHELO TSA DISEBEDISWA

Bahlahisi ba atlehileng ba etsa bajete e feletseng e kenyaletsang tsohle tse hlokehang bakeng sa ho hlahisa dijalo. Ho na le mekgwa le ditlwaelo tseo ba di sebedisang ho lekanya ditshenyehelo tsa dijalo tse sebedisitsweng.

Ho lekanya ditshenyehelo tsa **peo** ya poone le ya dijalo tse ding ho bobele haholo. Baemedi ba dipeo b aka fumaneha e le ho thusa ho lekanya mofuta wa dijalo tse jetsweng, moefuta ya dijalo ho ya ka hektara le tsona ditshenyehelo kapa ditefello.

Ditshenyehelo tsa **monontsha** di boima ho ka lekanya empa ha ho bolele hore di ke ke tsa lekanya. Mokgatlo wa *Fertiliser Association of Southern Africa (FERTASA)* kgafetsa o phatlalatsa dipalopalo tsa mono-

1

Dipalopalo tsa dimatlatfatsi tsa poone ditlhahisong tse fapaneng bakeng sa moralo.

Dimatlatfatsi tsa dimela	Ka tone	Ka tone tse 4	Ka tone tse 6
<i>Nitrogen (N)</i>	15 kg	60 kg	90 kg
<i>Phosphorus (P)</i>	3 kg	12 kg	18 kg
<i>Potassium (K)</i>	4 kg	16 kg	24 kg

ntsha ho ya ka dijalo. Etela webosaete ya bona ho <http://www.fertasa.co.za/>. Dimatlatfatsi tsa dimela e leng poone hoy a ka dipalopalo tsa poone (*kg/t grain*) di bontshitswe ho **Theibole ya 1**.

Mabapi le dintlha tsena, ikopanye le moemedi wa tsa menontsha e le ho o thusa ho lekanya monontsha o hlokehang esita le ditshenyehelo tse hlokehang. Mabapi le kalaka, molao o moholo ke 1 tone ka hektara e le nngwe ka selemo sa temo. Ako qoqe ka sena le moemedi wa hao wa tsa temo.

Lenaneo la hao la **dithibelalehola le dibolayadikokwanyana** le fapanha yo ya ka mofuta wa poone e jetsweng. Haeba mofuta wa *Roundup Ready* wa mofuta wa dijalo o jetswe, lenaneo le tla fapanha ho mofuta o tlwalehileng wa dijalo. Bakeng sa mofuta wa sejalo o lokelang ho jalwa, mema moemdi wa dithibelalehola ho etela tshimo ya hao e le ho o thusa ho etsa qeto mabapi le lenaneo la dithibelalehola le dibolayadikokwanahloko. Ka thuso ya hae o tla ba le hona ho ba le tsebo e hlwahlwa ya ditshenyehelo tsa lenaneo la mofuta o jwalo.

Mesebetsi ya tokiso ya **dezele le tokiso** le yona e ka lekanya ka nepo. Jwaloka molao wa bohlokwa o moholo, bakeng sa tlhahiso e tlwalehileng, ho tla sebediswa dilitara tse 75 tsa deseze. Haeba o na le dipalopalo tseo e leng tsa hao tsa tshebediso ya deseze, o ka di sebedisa. O ka sebedisa theko ya hona jwale ya petrol mme o tla be o le haufi le theko e tshwanelehileng. Kamehla ho na le papiso pakeng tsa ditshenyehelo tsa deseze le tsa tokiso esita le tsa paballo.

Haeba bahlahisi ba sebedisa ditshenyehelo tseo e leng tsa bona tsa petrolo ba bile ba eketsa ka 10%, hona ho tla ba haufi le ditshenyehelo tsa bona tsa tokiso le tsa paballo tse hlokehang. Ditshenyehelo tse ding tse kang thibelo ya tahlehang le inshorene ya mosebetsi wa kontraka le tsona di lokela ho kenyaletswa.

Phapano pakeng tsa lekeno le ditshenyehelo tse otloholileng tse badilweng ke moedi o moholo wa dijalo. Hopola hore haeba moedi o moholo o sa loka kapa o sa amohelehe, ha ho na monyetla wa hore ho tla ba le phaello bakeng sa dijalo tseo. Tadiima ditshenyehelo botjha mme o fetofetole moo ho tshwanelehang. ■

**PIETMAN BOTHA,
MOTHUSI YA IKE-METSENG WA TEMO**

Tekodiso ya poone bakeng sa SEHLA SA TLHAHISO SA 2022

ATIKELE ENA E TADIMANA LE DITEBELLO TSA TLHAHISO YA POONE BAKENG SA SELEMO SA 2022, HO YA KA PEHELO YA DITEKANYETSO TSA KOMITI YA CROP ESTIMATES COMMITTEE (CEC) YA BOIKEMISETSO BA BAHLAHAISI BA HO JALA.

DITEBELLO TSA MATJHABA

Ho ya ka *International Grains Council (IGC)*, tlhahiso e akaretsang e na le hona ho eketseha ka 7% ka selemo le selemo, ka ditlhahiso tse mahareng tse lebeletsweng ho tswela pele kamora ho theoha habedi ka ho latelana. Ho lebeletswe dijalo tse ngata bakeng sa bajadi dibakeng tse ka leboya, ho kenyelletswa le *USA* le *Ukraine*, ha ditlhahiso tse atamelaneng le tsona di lebeletswe mane Brazil le Argentina, empa tse ngata di tla laolwa ke maemo hamorao nakong eo ya sehla sa selemo, haholoholo ha ho tadingwa ditebello tse phahameng bakeng sa maemo a lehodimo a omeletseng.

Tshebediso e lebeletswe ho phahama haholo nakong ya tshebediso e kgolo nakong ya ditebello tsa direkoto tse fumanehang. Thepa e qetellang e ka boela ya kgutla kamora ho fokola ka ho latelana ka nako ya dihla tse pedi tsa temo empa tla dula e le ka tlase ho palohare ya nakong ya jwale. Tse ding tsa dittelebo mabapi le ditebello tsa dijalo tsa sehla se latelang sa dijalo tse abetsweng ditshenyehelo tse phahameng le tsona di hlahella mmarakeng wa *US* le dithekong tsa tshebetso tsa nako ya jwale.

DITEBELLO TSA LEHAE

Ho ya ka pehelo ya ditekanyetso tsa dijalo ya komiti ya ditekanyetso ya boikemisetso ba ho jala, bahlahisi ba tsa kgwebo ba ikemisetsa ho jala

ka bongata ba 2,725 miliyone *ha* bakeng sa 2022, e leng 30 200 *ha* ka tlase ho sehla se fetileng sa temo.

Pehelo e bontsha hore bahlahisi ba ikemisetsa ho jala 1,644 million *ha* ya poone e tshweu, e leng 2,8% ka tlase ho sehla se fetileng sa temo. Mabapi le poone e tshehla, ho lebeletswe hore ho tla jalwa 1,081 miliyone *ha*, e leng 1,65% ka hodimo ho sehla se fetileng sa temo.

Theibole ya 1 e theilwe hodima boikemisetso bona, ka maemo a fapaneng a tlase, a mahareng, le a phahameng a tlhahiso e lebeletsweng. Ho ya ka bolepi ba maemo a lehodimo a hona jwale, maemo a ponahalo ya 2 (tlhahiso e mahareng) a na le hona ho etsahala. Hona ho tla bolela palo yohle ya dijalo ya 15 miliyone ya ditone, ka palo yohle ya ditlhoko tsa kgwebo ya 13 miliyone ya ditone le palo e fetisedisweng pele e ka bang ditone tse 2 miliyone.

Palo eo e ngata e fetisedisweng pele e tla baka kgatello ya ditheko mme ka hona ho tla lokela ho romellwe e le ho lekanya le ho tsepamisa dintho hantle mmarakeng le ho boloka ditheko di tsitsitse. Leha ho le jwalo, phephetso ya hona jwale ya ho romella tse ngata ke taba ya disebediswa, e ntseng e lokela ho sebetswa ka mananeo a kang moralo wa sehlooho wa tsa temo. ■

IKAGENG MALULEKE,
SETSEBI SA KGWEBO YA
TEMO MANE GRAIN SA

1

Phepelo le tlhoko ya poone mona Afrika Borwa.

	GSA tebello	Tlhahiso e nyenyan	AVG tlhahiso	Tlhahiso e ngata
Lokisitswe: 28/10/2021	CEC 9th est.	Pono 2	Pono 2	Pono 3
Selemo sa mebaraka	2021/2022*	2022/2023**	2022/2023**	2022/2023**
Sebaka se jetsweng ($\times 1\ 000\ ha$)	2 755	2 725	2 725	2 725
Tlhahiso (<i>t/ha</i>)	5,88	4,86	5,72	6,47
CEC tekanyetso seja ($'000 ton$)	16 211	13 232	15 576	17 644
Phepelo ya kgwebo				
Thepa e qalang (1 Motsheanong)	2 117	1 001	2 117	2 117
Dithomello tsa kgwebo	15 136	12 682	15 026	17 094
Dithomello	5	5	5	-
Phepelo yohle ya kgwebo	17 258	13 688	17 148	19 211
Tshebediso yohle ya RSA (ya kgwebo)	11 020	10 220	10 220	11 020
**Dithomello	3 620	3 164	3 764	2 964
Tlhoko yohle ya kgwebo	14 640	13 384	13 984	13 984
Ntshetsa-pele (30 Mmesa)	2 618,12	303	13 984	5 227
Ditshwanelo tse tswellang ($1\frac{1}{2}$ dikgwedi)	1 363	1 306	1 363	1 363
Phepelo ho feta jwale	1 256	-1 003	1 801	3 864
Tswellang ka % ya tshebediso ya RSA	24%	3%	31%	47%
Tswellang ka % e le tlhoko yohle ya kgwebo	18%	2%	23%	37%

Sehla sa jwale = *Tekanyetso

Sehla se setjha = **Bolepi

Mehlodi: Grain SA

Ikutlwe o na le taolo yohle ya DITJHELETE TSA HAO

HO YA KA MOLAO WA NAHA YA RONA, LEKENO LE FUMANWENG KE MOTHQ OFE KAPA OFE YA SEBETSANG MOSEBETSI WA 'BODISA, TEMO KA MESEBETSI E MENG YA TEMO' EFELA E LEFELLWA LEKGETHO, MME E LOKELA HO KOPANYWA LE LEKGETHO LE LENG LOHLE LE LEFELLWANG LEKGETHO LE BOKELETWENG HO MEFUTA E MENG YA LEKENO E LE HO QETELLA LEKENO LE HULELWANG LEKGETHO LA MOLEFI WA LEKGETHO BAKENG SA SELEMO KA SENG SA TLHAHLOBO YA TEFELLO YA LEKGETHO.

Dipalopalo tsa moraorao tsa webosaete ya *South African Revenue Services (SARS)* di bontsha hore tekanyetso ya lekgetho ho ya ka lekeno le amohetsweng (**Theibole ya 1**).

Mona re na le lenane la mantswe a bohlokwa a sebediswang mosebetsing wa tshwaro ya dibuka tsa ditjhelete:

TSHWARO YA DIBUKA

- Tshebetso ya ho hlwaya, ho sekaseka, ho rekota, ho bokella, le ho boloka tsebo le dintlha mabapi le mesebetsi ya kgwebo.
- Tshebetso yah o hlophisa dipehelo tse kgutsufaditsweng tsa mesebetsi ena ka hare bakeng sa balaodi le ka ntle bakeng sa bao ba loketseng ho amohela dipehelo tsa ditjhelete mabapi le setheo.
- Dipehelo tsa tshwaro ya dibuka di bitswa ditatemente sa ditjhelete mme di sebediswa ho etsa diqeto tse batlisitsweng, ts nahannweng hantle ka tshwanelo.
- Tshwaro ya dibuka e keneyletsa tlhophiso ya kgutliso ya ditokomane tsa lekgetho tseo kgwebo ka nngwe le moamohedi wa lekeno a loke-lang ho di hlophisa le ba *SARS*.

BUKANA YA SETATEMENTE SA DITJHELETE

Bukana ya masala a thepa ke setatemente sa ditjhelete se etsang pehelo ka matlotlo a khamphani, dikoloto, le masalla a monnga seabo kapa kgwebo. E fana ka kgutsufatso ya tlhakisetso ka ditjhelete tsa khamphani – seo kha-

mphanzi e se kolotang le seo e nang le sona ka letsatsi la phatlatalatso.

- **Matlotlo** ke mehlodi yohle e fumanehang ya kgwebo ka sebopheho sa tjhelete, tse amohetsweng, lenane la thepa, meaho, le thepa efe kapa efe e ka sebediswang ke kgwebo. Matlotlo e ka ba maruo a tshwarehang jwaloka lenane la thepa le meaho, kapa e ka ba mehlodi ya tjhelete le diakhaonto tse amohetsweng.
- **Dikoloto** ke dintho tseo kgwebo e di kolotang, hangata e ba tjhelete ya boleng bo itseng.
- **Masalla** ke matlotlo a palo e itseng a seseng kgwebong bakeng sa beng ba yona kamora ho hula dikoloto tsohle tse kang dikadimo tsa banka le ditefo tsa kgwebisano.

E hlophiswa qetellong ya selemo sefe kapa sefe sa ditjhelete (1 Hlakubele - 28 Hlakola) le neng kapa neng ha ho hlokeha. Dikarolo tse kgolo tsa setatemente sa ditjhelete di botswa diakhaonto – jwaloka tjhelete, lenane la thepa le boleng ba yona ba jwale, ditjhelete tse lefirlweng, le pokello ya thea ya kapitale kapa tjhelete, mohlala, molemi a ka nna a ba le koro e ntseng e bolokilwe ka hara sesiu. Setatemente sa ditjhelete se bolela masalla a matlotlo le palo yohle ya dikoloto le masalla monnga kgwebo ka bowona.

1

Palo e bobabe ho bontsha masala a monnga kgwebo.

HELPING YOU GROW YOUR CROPS AND FARMING BUSINESS

*® Trademarks of Corteva Agriscience and its affiliated companies.
© 2022 Corteva. 2022/CORP/E/008DEV

1 2022 selemo sa lekgetho (1 Hlakubele 2021 - 28 Hlakola 2022).

Lekeno le hulelwang lekgetho ka diranta	Ditekanyetso tsa lekgetho (R)
1 - 216 200	18% ya lekeno le hulelwang lekgetho
216 201 - 337 800	38 916 + 26% ya lekeno le hulelwang lekgetho ka hodimo ho 216 200
337 801 - 467 500	70 532 + 31% ya lekeno le hulelwang lekgetho ka hodimo ho 337 800
467 501 - 613 600	110 739 + 36% ya lekeno le hulelwang lekgetho ka hodimo ho 467 500
613 601 - 782 200	163 335 + 39% ya lekeno le hulelwang lekgetho ka hodimo ho 613 600
782 201 - 1 656 600	229 089 + 41% ya lekeno le hulelwang lekgetho ka hodimo ho 782 200
1 656 601 le ho feta	587 593 + 45% ya lekeno le hulelwang lekgetho ka hodimo ho 1 656 600

TSAMAIISO YA DITJHELETE

Ena ke phallo kapa tsamaiso ya tjhelete kamora ho fumane phaello kapa mesebetsi e entsweng ya ho tswa le ho kena ha tjhelete ka hara akhaonto ya banka.

DIDEBITE LE DIKREDITE

Puo ya mosebetsi wa tshwaro ya dibuka bakeng sa diphokotso le dikeketsotse tse rekotilweng tsa diakhaonto.

- **Baabi ba mekitlane** ke batho kapa ditheo tsa kgwebo tse kolotwang tjhelete ka lebaka la hobane ba fane ka thepa kapa ditshebeletso kapa tjhelete e kadimilweng ho setheo se seng.
- **Baamomedi ba mekitlane** ke batho kapa ditheo tsa kgwebo tse kolotang tjhelete ho setheo se seng hobane ba ile ba tshehetswa ka dintho kapa ditshebeletso, kappa ho Kadima tjhelete ho tsona. Mokitlane o arotswe ka ditefello tsa kgwedi le kgwedi ka nako eo bobedi bo dumellaneng ka yona ho fihlela sekoloto sohle se lefilwe ka bottalo. Baamohedi ba mekitlane hangata ba lokela ho **lefa tswala** ya boleng ba kadimo ya sethatho.
- **Tswala** ke tefiso e lefiswang ke setheo se fanang ka kadimo ho mokadimi kapa moamohedi wa mokitlane bakeng sa monyetla wa ho lefa sekoloto buttlebutle ka nako e itseng e badilweng e ekeditsweng.
- **Rekoto ya ho kadimana [Credits (CR)]** e rekota tshebediso yohle e sebedisitsweng ho kena ka hara akhaonto, ke ho re, tjhelete e lokelang ho leshwa kgwebo.
- **Rekoto ya ho Kadima [Debits (DR)]** e rekota tshebediso ya tjhelete yohle e sebedisitsweng ho tswa ka akhaontong, ke ho re, tjhelete eo kgwebo e e kolotang.

DIPEHELO TSA DITJHELETE

Dipehelo tsa ditjhelete tsa dikgwebo di kenyelotsa ditatemente tse tharo tse kgolo tsa ditjhelete, e leng setatemente sa masalla a ditjhelete, setatemente sa lekeno le setatemente sa ho sebediswa ha tjhelete.

MATLOLE A TSEPAMENG

Matlole ana a rekotwa ka hara lenane la thepa mme a kenyelotsa mehlodi e fapaneng e tshwarehang ya nako yohle ya bophelo e sebediswang ke kgwebo bakeng sa ho tsamaisa mesebetsi ya yona, jwaloka naha, meaho, metjhini, thepa, dintlafatso/ditokiso, disebediswa le dikoloi.

SETATEMENTE SA LEKENO

Setatemente sena sa ditjhelete se fana ka kgutsufatso ya lekeno le hlahisitsweng ke ditheklo le ditshenyehelo/ditahlehel.

PHAELOSS

Ka hara setatemente sa lekeno, lereo le ratwang haholo bakeng sa phaello ya qetelo kapa e ntseng e tswella ke lekeno la nete.

Batshwari ba dibuka kapa baboloki ba dibuka ba boloka dibuka ka ho di hlaphisa ka tshwanelo le ho rekota mesebetsi ya ditjhelete tsa kgwebo ka kgwedi le kgwedi. Ditatemente tsa ditjhelete tsa kgwebo jwale di hlaphisa bakeng sa selemo sa tshwaro ya dibuka se felang ka letsatsi la ho qetela la Hlakola. ■

JENNY MATHEWS,
SETSEBI LE MORUPELLI WA
BOLAODI LE NTSHETSOPELE

PULA IMVULA

Bahlophisi

GRAIN SA: PRETORIA

PO Box 74087

Lynnwood Ridge

0040

■ 08600 47246

■ www.grainsa.co.za

MOHLOPHISI YA LAOLANG

Dr Sandile Ngcamphalala

■ 082 862 1991 ■ Ofisi: 012 943 8296

■ sandile@grainsa.co.za

MOHLOPHISI WA PHATLALATSO

Liana Stroebel

■ 084 264 1422 ■ Ofisi: 012 943 8285

■ liana@grainsa.co.za

MOLEKANE HO TSA BOPHATLALATSI

INFOWORKS MEDIA PUBLISHING

Motlatso wa mohlophisi – Louise Kunz

■ louise@infoworks.biz

Moetapele wa seholpha – Johan Smit

■ 082 553 7806 ■ Ofisi: 018 468 2716

■ johan@infoworks.biz

Bophatlalatsi – Elizma Myburgh, Joritha Hechter

Lenaneo la Grain SA la Ntshetsopele ya Molemi

BAHOKAHANYI BA NTSHETSOPELE

Johan Kriel

Foresetata (Ladybrand)

■ 079 497 4294 ■ johank@grainsa.co.za

Jerry Mthombothi

Mpumalanga (Nelspruit)

■ 084 604 0549 ■ jerry@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8289 ■ Smangaliso Zimbili

Jurie Mentz

Mpumalanga/KwaZulu-Natal (Louwsburg)

■ 082 354 5749 ■ jurie@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8218

Graeme Engelbrecht

KwaZulu-Natal (Dundee)

■ 082 650 9315 ■ graeme@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8287 ■ Nkosinathi Mazibuko

Luke Collier

Eastern Cape (Kokstad)

■ 083 730 9408 ■ luke@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8280 ■ Luthando Diko

Liana Stroebel

Western Cape (Paarl)

■ 084 264 1422 ■ liana@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8285 ■ Hailey Ehrenreich

Du Toit van der Westhuizen

North West (Lichtenburg)

■ 082 877 6749 ■ duotit@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8290 ■ Lebo Mogatlanyane

Cwayita Mpotyi

Mthatha

■ 078 187 2752 ■ umthatha@grainsa.co.za

■ Ofisi: 012 943 8277

PULA/IMVULA E FUMANEHA

KA DIPUO TSE LATELANG:

Sesotho, English, Setswana, Sesulu le Seqhotsa.

Articles written by independent writers are the views of the writers and not that of Grain SA.

THIS PUBLICATION IS MADE POSSIBLE
BY THE CONTRIBUTION OF THE MAIZE TRUST

MADE POSSIBLE BY
THE MAIZE TRUST

Lenaneo le fetolang bophelo

Farmer Development Programme

Pehelo

Thuso ya molemi ka mong boemong bo tlase

HO tloha ka la 1 Pudungwana ho isa ka la 18 Pudungwana re etetse mapolasi a 73 ho balemi ba 37. Balemi bana ba fumane tshehetso e ikgethileng ya motho ka mong ho tswa ho sehlopha sa rona sa ntshetsopele ya molemi bakeng sa sehla sena sa temo sa Hlabula.

Sehlopha sa ntshetsopele sa Grain SA se sebedisa diprojekte tse ngata tse fapaneng. Ka mehla re lebona bosebeletsani bona ba tshehetso bo fanang ka tshehets ya ditjhelete ho re thusa ho fetola bophelo ba molemi le ho etsa bonneta ba tswelopele le katileho. Ha jwale ho na le ditshebeletsano tse fapaneng ho re thusa ho tsamaya lehlakoreng la balemi bana selemong sena e le ho ba thusa.

Farmer Tamsanqa Raphael Masuku o tsamaisa polasi ya Kwaggafontein mme o na le seabo ho lenaneo la Hlabula la SACTA. Ofisi ya rona ya Dundee e ile ya mo etela ho hlahloba ditlhophisetsa tsa sehla sa selemo le ho laola dibolayadikokwanahloko le dithibeladisenyi tseo a nang le tsona. Ke enwa mona o nosetsa ka ho fafatsa masimong.

Modulasetulo wa Masondo e leng Reginald Thokozani, o hlahloba polantere yah ae nakong ya ketelo ya ofisi ya Dundee.

Ofisi ya Louwsburg e etetse Diprojekte tsa Bolemi tsa Nzimande seterekeng sa Amsterdam. Mona re bona modulasetulo Boy Zakew.

Sehlopha se tadimane le molemi le tlhahiso ya hae

NAKONG ya Pudungwana sehlopha sa rona se hahlala dikilomethara tse ngata, se sebetsa dihora tse telele, se robala nako e kgutshwanyane feelsa. Tsena tsohle di etsahala ka sepheo se le seng – ho thusa balemi ho jala dijalo tsa bona ka nako e tshwanelaheng e lekaneng e le ho fihlela tlhahiso e atlehileng ka ho fetisa kamoo ho ka kgonehang.

Hona ke phephetso e kgolo ho ya ka nalane. Hangata bathusi ba ditjhelete ba lenama ho fana ka ditjhelete kapa dikgothaletso mme hona ho diehisa mesebetsi ya ho hlaphiswa le ho matlafatswa ha mobu, mananeo a ho nosetsa le ho jala. Hona ho bolela hore tlhahiso e sitisitswe esale qalong feelsa. Ka nako e telele re nnile ra kgothaletsa baamehi le bathusi ba ditjhelete ho phetha karolo ya bona bakeng sa ho thusa balemi ho qala ka nepo ka sehla se seng le se seng sa selemo. Haeba ntshetsopele ya temo e lokela ho atleha, baetsi ba maano ba lokela ho etsa ho nepahetseng ka nako e nepahetseng.

Re hlwahlwa haholo ho phetha seabo sa rona sa ho etsa bonneta ba hore balemi ba fumane tsebo, ba itokisetra, ba a tshehetswa mme ba dula ba itokisitse. Ho bontsha disampole tsa mobu mme ho hlaloswa dipetho tsa teng. Re sebedisana le bafepedi mme re ruta balemi ho tadima mabenkeleng e le ho kgetha sehlahiswa se lokileng a ho fetisa seo ba ka kgonang ho se reka. Dipuisanong tsa qalong ya sehla sa selemo di kenyeltsa molemo wa ho etsa moralo wa taolo le phediso ya lehola le mananeo a ho nosetsa esita le ho kgetha mofuta o lokileng wa peo esita le mekgwa e lokileng e lokelang ho atelwa ha ho jalwa. Molaetsa o moholo oo re o fetisang ke ho kgothaletsa balemi ho etsa ntho e nepahetseng ka nako e nepahetseng le ho lekola tswelopele ya dijalo nakong yohle ya sehla sa selemo.

Balemi ba lokela ho kgona ho sebedisa le ho baballa diterekere. Haeba disebediswa di sa sebeletse molemi ka tshwanelo ka nako eo ho sebetwang haholo ka yona, hona ho baka ditshenyehelo tse etsang hore molemi a lefe ka thata haholo ebile ho baka tahleheloa e sa tshwaneleng ya tlhahiso.

Graeme Engelbrecht ya tswang ofising ya Dundee o thusitse molemi e leng Sphelele Hlubi ho hlahloba dipolantere le difafatsi tsa nosetsa bakeng sa ho lokisetsa ho jala nakong ya Hlabula. Monghadi Hlubi ke karolo ya lenaneo la Hlabula la SACTA.